

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 26-4-2021
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ:ΕΠΤΑ(7)

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κείμενο Α

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως.

Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἀγνοίαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν.

Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι.

Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἐτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

Κείμενο Β

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός πρὸς Θεμισώνα, ἀπόσπασμα 9

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δ' αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δ' αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν

ήγεμονικωτέραις υπάρχουσais τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὄλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσιν καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

A. Να χαρακτηρίσετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως σωστό ή λανθασμένο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντηση με φράσεις από τα κείμενα που σας δίνονται.

α. Η δημιουργία του σύμπαντος ήταν το πρώτο πράγμα που προκάλεσε έκπληξη και απορία στους ανθρώπους.

β. Η επιδίωξη της φιλοσοφίας έγινε για την εξυπηρέτηση πρακτικών στόχων.

γ. Ο ελεύθερος χρόνος και η άνετη διαβίωση συνέβαλαν θετικά στην εξέλιξη της φιλοσοφίας.

δ. Η στόχευση των επιστημών είναι κοινή.

ε. Η φιλοσοφία, όπως και κάθε επιστήμη, εμπεριέχει τη σωστή κρίση και την αλάνθαστη φρόνηση.

Μονάδες 10

B1. Να παρουσιάσετε το σκεπτικό με το οποίο ο Αριστοτέλης συνδέει τη φιλοσοφία α. με τον μύθο β. με τη ραστώνη, αναφέροντας τα σχετικά χωρία του κειμένου.

Μονάδες 10

B2. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της φιλοσοφίας που τη διαφοροποιούν από τις άλλες επιστήμες; Με ποιες λέξεις αποδίδονται;

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως σωστό (Σ) ή Λανθασμένο (Λ). Στις προτάσεις που το περιεχόμενό τους δεν είναι σωστό να κάνετε τις διορθώσεις που χρειάζονται ώστε η διατύπωση να είναι ορθή.

1. «Άριστοτέλης πόλεως μὲν ἦν Σταγείρων, τὰ δέ Σταγείρα πόλις Θράκης πλησίον Ὀλύνθου καί Σκιώνης»
2. Ο Αριστοτέλης ἦρθε στην Αθήνα για να σπουδάσει το 376 π.Χ. σε ηλικία 17 ετών.
3. Ο Αριστοτέλης ἐζήσε συνολικά στην Αθήνα τριάντα δύο χρόνια.
4. Ο Αριστοτέλης συνέγραψε το ηθικού περιεχομένου ἔργο Ηθικά Νικομάχεια κατά τη δεύτερη περίοδο της φιλοσοφικής του δραστηριότητας.
5. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη το ἐπιθυμητικόν μέρος της ψυχῆς δεν ἔχει καμία σχέση με τις αρετές.

Μονάδες 10

B4.α. Να αντιστοιχίσετε κάθε λέξη από τα κείμενα στη στήλη Α με την ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη στη στήλη Β. Μία λέξη της στήλης Β περισσεύει. (μονάδες 8)

A	B
1. πρόχειρα	α. ευεξία
2. προϊόντες	β. ταξιθέτης
3. εϊδέναι	γ. προϊστορικός
4. συμβεβηκός	δ. εγχειρίδιο
5. φαμέν	ε. προσιτός
6. χρώμεναι	στ. επιβάτης
7. ἐπιτάττουσαι	ζ. προφητικός
8. πλεονεκτημάτων	η. χρονικό
	θ. χρηματισμός

B4.β.υποκείμενα, έπιτακτικήν : Για καθεμιά από τις δύο λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο.(μονάδες 2)

Μονάδες 10

B5. Αφού μελετήσετε το παρακάτω κείμενο και το κείμενο Α από το έργο «Μετά τά Φυσικά» του Αριστοτέλη, να παρουσιάσετε τις απόψεις που παρουσιάζονται σχετικά με τις πηγές της φιλοσοφίας.

«Ο άνθρωπος βιώνει και αποκτά συνείδηση ορισμένων καταστάσεων που ονομάζονται οριακές. Οι οριακές καταστάσεις είναι ο θάνατος, ο πόνος, ο αγώνας, η ενοχή. Πρόκειται για καταστάσεις που δεν μπορούμε να τις υπερβούμε, να τις αλλάξουμε. Στις οριακές αυτές καταστάσεις ο άνθρωπος βιώνει τα έσχατα όρια της ύπαρξής του, συνειδητοποιεί το πεπερασμένο της ζωής του, κατανοεί ότι όλες οι προσπάθειές του είναι προορισμένες να ναυαγήσουν. Συναισθάνεται τότε ότι η ύπαρξή του δεν είναι η αληθινή πραγματικότητα και ότι πέραν από τον εαυτό του υπάρχει η υπερβατική σφαίρα που περιβάλλει και θεμελιώνει την ύπαρξή του. Ο άνθρωπος βλέπει τώρα από μια άλλη σκοπιά την πραγματικότητα· η βιωματική εμπειρία των οριακών καταστάσεων του αποκαλύπτει την περιοχή του απολύτου, του θείου.»

K. Jaspers, Εισαγωγή στη φιλοσοφία(μτφρ. Χ. Μαλεβίτση) Αθήνα 1983, σελ.106ε.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλούταρχος, Τῶν ἐπτὰ σοφῶν συμπόσιον, 154c- 154f

Στο παρακάτω απόσπασμα παρουσιάζονται οι απόψεις που ακούστηκαν στο συμπόσιο που έλαβε χώρα στην έπαυλη του Περίανδρου, του τυράννου της Κορίνθου, για το δημοκρατικό πολίτευμα.

Μνησίφιλος δ' ὁ Ἀθηναῖος, ἑταῖρος ὦν καὶ ζηλωτῆς Σόλωνος, «ἐγώ τοι,» εἶπεν, «ὦ Περίανδρε, τὸν λόγον ἀξιῶ καθάπερ τὸν οἶνον μὴ πλουτίνδην μὴδ' ἀριστίνδην ἀλλ' ἐξ ἴσου πᾶσιν ὥσπερ ἐν δημοκρατίᾳ νέμεσθαι καὶ κοινὸν εἶναι· τῶν δ' ἄρτι περὶ ἀρχῆς καὶ βασιλείας εἰρημένων οὐδὲν ἡμῖν τοῖς δημοτικοῖς μέτεστιν. ὄθεν οἰόμεθα δεῖν πάλιν ἕκαστον ὑμῶν περὶ πολιτείας ἰσονόμου γνώμην τινὰ συμβαλέσθαι, ἀρξαμένους αὐθις ἀπὸ Σόλωνος.»

Ἐδόκει δὴ ταῦτα ποιεῖν. καὶ πρῶτος ὁ Σόλων «ἀλλ' ἀκήκοας μὲν,» εἶπεν, «ὦ Μνησίφιλε, μετὰ πάντων Ἀθηναίων ἦν ἔχω γνώμην περὶ πολιτείας· εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν ἀκούειν, δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σῶζειν δημοκρατίαν, ἐν ἧ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται καὶ κολάζουσι.»

Δεύτερος δ' ὁ Βίας ἔφησε κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν ἐν ἧ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον.

Ἐπὶ τούτῳ Θαλῆς τὴν μήτε πλουσίους ἄγαν μήτε πένητας ἔχουσιν πολίτας.

Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις ἐν ἧ τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων ἀρετῆ τὸ βέλτιον ὀρίζεται, καὶ κακία τὸ χεῖρον.

Πέμπτος δ' ὁ Κλεόβουλος ἔφη μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον.

Ἐκτος δ' ὁ Πιττακός, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν.

Μεταστραφεῖς δ' ὁ Χίλων ἀπεφήνατο τὴν μάλιστα νόμων ἤκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν πολιτείαν ἀρίστην εἶναι.

Τελευταῖος δὲ πάλιν ὁ Περίανδρος ἐπικρίνων ἔφη δοκεῖν αὐτῷ πάντας ἐπαινεῖν δημοκρατίαν τὴν ὁμοιοτάτην ἀριστοκρατία.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Μνησίφιλος δ' ὁ Ἀθηναῖος... ἀρξαμένους αὖθις ἀπὸ Σόλωνος».

Μονάδες 10

Γ2. Ποιες εἶναι οἱ ἀπόψεις που παρουσιάζονται ἀπὸ τους συμμετέχοντες στο συμπόσιο σχετικά με το πολίτευμα που θεωρεῖται ἀριστη μορφή δημοκρατίας;

Μονάδες 10

Γ3.α. ἄριστα, ἦττον: Να μεταφέρετε τους παραπάνω τύπους στον θετικό βαθμό. (μονάδες 2)

Γ3.β. Να βρείτε τις αντωνυμίες και να γράψετε για καθεμία τὴν ονομαστικὴ πληθυντικὴ στο ουδέτερο γένος : (μονάδες 2)

«περὶ πολιτείας ἰσονόμου γνώμην τινὰ συμβαλέσθαι»

«ἀκήκοας ἦν ἔχω γνώμην περὶ πολιτείας»

Γ3.γ. Δεύτερος: Να γράψετε το ἀντίστοιχο ἀριθμητικὸ ἐπίρρημα. (μονάδα 1)

Γ3.δ. «τῶν δ' ἄρτι περὶ ἀρχῆς καὶ βασιλείας εἰρημένων οὐδὲν ἡμῖν τοῖς δημοτικοῖς μέτεστιν. ὅθεν οἰόμεθα δεῖν πάλιν ἕκαστον ὑμῶν περὶ πολιτείας ἰσονόμου γνώμην τινὰ συμβαλέσθαι, ἀρξαμένους αὖθις ἀπὸ Σόλωνος»

Να μεταφέρετε τα ρήματα που βρίσκονται σε ενεστώτα στο ίδιο πρόσωπο του παρατατικού και να προσδιορίσετε τι είδους αύξηση θα λάβουν οι ρηματικοί τύποι που θα σχηματίσετε. (μονάδες 3)

Γ3.ε. νέμεσθαι, ἐπαινεῖν: Να γράψετε το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον αόριστο. (μονάδες 2)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να αναγνωρίσετε στις παρακάτω προτάσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις.

«Τελευταῖος δὲ πάλιν ὁ Περίανδρος ἐπικρίνων ἔφη δοκεῖν αὐτῷ πάντας ἐπαινεῖν δημοκρατίαν τὴν ὁμοιοτάτην ἀριστοκρατία.»
«δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σῶζειν δημοκρατίαν, ἐν ἧ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος οὐδὲν ἦττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται καὶ κολάζουσι.» (μονάδες 4)

Γ4.β. Να γράψετε την άποψη του Χίλωνα στον ευθύ λόγο.
(μονάδες 2)

Γ4.γ. τῶν εἰρημένων: Να προσδιορίσετε τον συντακτικό ρόλο της μετοχής και να την αναπτύξετε σε δευτερεύουσα πρόταση.
(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΚΑΡΑΒΑ ΔΗΜΗΤΡΑ